

**Міжнародний гуманітарний університет
МЕДИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
Циклова комісія зі спеціальності Психологія**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Основи наукових досліджень**

Галузь знань	<u>05 «Соціальні та поведінкові науки»</u>
Спеціальність	<u>053 «Психологія»</u>
Назва освітньої програми	<u>Психологія</u>
Рівень вищої освіти	<u>фаховий передвищій</u>

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
Викладач, доктор психологічних наук, професор Казанжи Марія Йосипівна	067-929-77-13	kazanzhy.mariya@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Основи наукових досліджень – це навчальна дисципліна, вивчення якої дозволяє опанувати знання про засади, сучасні методи та форми організації та проведення наукового дослідження у сфері психології, основи наукового пізнання; засвоєння та закріплення даного навчального курсу сприяє формуванню вмінь і навичок використання наукових методів як у широкому контексті, так і в конкретній дослідницькій роботі здобувача.

Мета навчальної дисципліни: надати здобувачам базову сукупність інформації та вмінь, яка формує у них необхідні знання і навички у сфері наукової діяльності через розкриття основ методології, сутності методів, концепцій і понять проведення наукових досліджень в галузі психології, формування вмінь застосовування їх у практичній діяльності, організації дослідницької роботи.

Передумовами для вивчення дисципліни є обов'язкові навчальні дисципліни «Основи філософських знань», «Історія психології», «Вступ до спеціальності».

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Основи наукових досліджень» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі у галузі професійної діяльності психолога або у процесі навчання, що передбачає застосування основних психологічних теорій та методів, а також положень і методів інших наук, і характеризується певною невизначеністю умов, нести відповідальність за результати своєї діяльності та контролювати інших осіб у певних ситуаціях.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, генерувати нові ідеї, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення.

ЗК5. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій для вивчення психологічних особливостей особистості та груп.

СК9. Здатність застосовувати інноваційні цифрові технології, інформаційне та програмне забезпечення для вирішення професійних завдань відповідно до спеціалізації.

СК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Навчальна дисципліна «Основи наукових досліджень» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПРН), передбачених освітньою програмою:

ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН5. Використовувати типові науково-обґрунтовані способи вирішення життєвих проблем та психологічних задач у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати рішення щодо їх розв'язання.

ПРН7. Емпатійно взаємодіяти та вступати у комунікацію, логічно формулювати думку, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

ПРН8. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПРН10. Знати, розуміти та дотримуватись етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПРН15. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами аналізу літературних джерел.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

базових методологічних принципів дослідження в психології, його специфічних ознак;
порядку вибору, формулювання проблеми і теми наукового дослідження;
типології об'єктів психологічного дослідження і підходів до визначення предмету, мети, завдань;
етапів підготовки, проведення, обробки і інтерпретації результатів наукового дослідження;
типів опису результатів наукових психологічних досліджень;
методики підготовки та написання наукових робіт;
вимог та правил щодо оформлення наукових робіт;
способів презентації результатів дослідження;
способів опрацювання наукових джерел, фактів і результатів дослідження;
принципів академічної доброчесності.

Уміння:

обирати напрямок наукового дослідження;
організувати психологічне дослідження;
віднайти інформацію та здійснити відбір матеріалу;
сформулювати план наукового дослідження.
обирати та використовувати логічні форми і закони для опрацювання наукових джерел, фактів і результатів дослідження, їх оприлюднення;
дотримуватися вимог та правил до написання наукових робіт
дотримуватися вимог академічної доброчесності.

Навички:

обирати та формулювати проблему дослідження;
здійснювати пошук необхідної наукової інформації і опрацювання літературних джерел;
обґрунтування методологічної основи дослідження;
формулювання об'єкту і предмету дослідження;
формулювання і аргументації наукових гіпотез;
визначення методів і методик для дослідження обраного предмету;
оформлення кваліфікаційної роботи, наукових звітів;
представляти результат дослідження на наукових конференціях та семінарах;
прилюдної презентації результатів науково-дослідної роботи.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
4	120	20	22	78	2	3	Обов'язкова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		лекц.	практ.	сам. роб.
Тема 1. Поняття наукового дослідження та вимоги до нього.	17	4	2	11
Тема 2. Поняття методології наукових досліджень та її види.	17	2	4	11
Тема 3. Теоретичні методи наукового дослідження	17	4	4	9
Тема 4. Емпіричні методи наукового дослідження.	17	4	4	9
Тема 5. Інформаційне забезпечення науково-дослідної діяльності та принципи академічної доброчесності.	17	2	2	13
Тема 6. Підготовка наукового дослідження. Кваліфікаційна робота як наукове дослідження, яке проводиться здобувачами закладів освіти.	18	2	4	12
Тема 7. Презентація результатів наукового дослідження.	17	2	2	13
Усього:	120	20	22	78
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЗАЛІК				

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Здобувачи отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, здобувачи отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1	Тема 1. Поняття наукового дослідження та вимоги до нього. 1. Наука як система знань, основні поняття. 2. Закономірності функціонування та розвитку науки, еволюцію її розвитку. 3. Основні ознаки та характеристики наукового дослідження. 4. Основні види наукових досліджень. 5. Ефективність наукових досліджень.	2
2	Тема 2. Методологічні засади наукових досліджень. 1. Методологія наукових дослідження. 2. Поняття методу та методології, її різновиди та завдання. 3. Загальнонаукові принципи дослідження. 4. Методи і техніка дослідження. 5. Класифікація методів наукового пізнання.	4
3	Тема 3. Теоретичні методи наукового дослідження. 1. Сутність теоретичних методів наукового дослідження. 2. Особливість теоретичного дослідження. 3. Порядок використання методів при здійсненні наукового дослідження. 4. Характеристика основних теоретичних методів наукового дослідження. 5. Поняття моделі та вимоги до неї. 6. Мета, випадки та вимоги до застосування цих методів при здійсненні наукового дослідження.	4
4	Тема 4. Емпіричні методи наукового дослідження. 1. Поняття та загальна характеристика емпіричних методів наукового дослідження. 2. Надійність та валідність методів. 3. Характеристики спостереження, експерименту, опитування, тестування. 4. Допоміжні методи дослідження.	4
5	Тема 5. Інформаційне забезпечення науково-дослідної діяльності та принципи академічної доброчесності. 1. Система наукової інформації України та світу. 2. Інформаційна бази досліджень у галузі психології. 3. Пошук та накопичення наукової інформації. 4. Робота з джерелами інформації. 5. Дотримання принципу академічної доброчесності.	2
6	Тема 6. Підготовка наукового дослідження. Кваліфікаційна робота як наукове дослідження, яке проводиться здобувачами закладів освіти. 1. Стадії науково-дослідного процесу.	4

	2. Організаційна, дослідна стадії та стадія узагальнення, апробації та реалізації наукових результатів. 3. Процедура вибору наукової проблеми, критерії її обрання. 4. Обґрунтування актуальності теми, визначення її місця в науковій проблемі. 5. Суть та складові планування наукової діяльності. 6. Кваліфікаційна робота: основні вимоги. 7. Структура та правила технічного оформлення кваліфікаційних робіт.	
7	Тема 7. Презентація результатів наукового дослідження. 1. Форми презентації результатів дослідження. 2. Основні види наукових видань, їх характеристика. 3. Форми усної передачі інформації про результати наукових досліджень. 4. Захист та оцінювання кваліфікаційної роботи. 5. Презентація наукового проекту, заснована на моделі особистої ефективності. 6. Психологічні аспекти, що знижують ефективність презентації.	2
	Всього:	22

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи здобувачів щодо вивчення дисципліни «Основи наукової роботи» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе/доповіді.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1	<p>Тема 1. Поняття наукового дослідження та вимоги до нього. Основні види наукових досліджень.</p> <p>Доповідь/Есе Вибір та формулювання проблеми дослідження. Джерела проблем психологічних досліджень. Некласичний вектор у сучасній психології. Постмодерністські перспективи розвитку психологічної науки.</p>	11
2	<p>Тема 2. Методологічні засади наукових досліджень. Методи і техніка дослідження.</p> <p>Доповідь/Есе Ставлення науковців до гіпотез. Теоретичне підґрунтя гіпотез. Методологічна криза та типи психологічних парадигм.</p>	11
3	<p>Тема 3. Теоретичні методи наукового дослідження. Порядок використання методів при здійсненні наукового дослідження. Характеристика основних теоретичних методів наукового дослідження.</p> <p>Доповідь/Есе Теоретичне підґрунтя гіпотез. Передбачення залежностей та зв'язків змінних.</p>	9
4	<p>Тема 4. Емпіричні методи наукового дослідження. Допоміжні методи дослідження.</p> <p>Доповідь/Есе Кількість та об'єм методик. Узгодженість методик. Поєднання опитувальників та експериментальних методик. Поєднання методик, що дають числові результати, та методик, що дають змістовні результати. Опис методик в науковій роботі. Організація збору емпіричних даних.</p>	9

	Інструкція для досліджуваних. Етичні засади збору і представлення емпіричних даних. Критерії визначення відповідних методів дослідження.	
5	Тема 5. Інформаційне забезпечення науково-дослідної діяльності та принципи академічної доброчесності. Робота з джерелами інформації. Доповідь/Есе Творчість та новаторство у діяльності дослідника. Наукові наукометричні бази та їх характеристика (на вибір здобувача). Прийоми ефективного пошуку та обробки літературних першоджерел. Джерела інформації, яким не можна довіряти в достовірності матеріалів. Рефлексія дослідника у системі його наукової та практичної діяльності. Проблема плагіату як один з аспектів дотримання академічної доброчесності.	13
6	Тема 6. Підготовка наукового дослідження. Кваліфікаційна робота як наукове дослідження, яке проводиться здобувачами закладів освіти. Суть та складові планування наукової діяльності. Доповідь/Есе Методичні прийоми викладу наукових матеріалів. Мовностилістична культура наукової праці. Науковий звіт, його специфічні особливості.	12
7	Тема 7. Презентація результатів наукового дослідження. 1. Форми презентації результатів дослідження. 2. Основні види наукових видань, їх характеристика. 3. Форми усної передачі інформації про результати наукових досліджень. 4. Захист та оцінювання кваліфікаційної роботи. 5. Презентація наукового проекту, заснована на моделі особистої ефективності. Доповідь/Есе Наочність під час виступу: демонстрація таблиць, рисунків, використання мультимедійного проектора, відео та аудіо записів. Рекомендації для успішної участі у науковій дискусії, наукових дебатах. Професійно-значущі особистісні якості психолога-дослідника Психологічні аспекти, що знижують успішність презентації. Мистецтво спілкування і культура поведінки психолога-дослідника.	13
	Всього:	79

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання, контрольної роботи; контрольної роботи; проведення консультацій та відпрацювань	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення заліку	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, усне повідомлення, індивідуальне опитування; контрольна робота; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, залік
--	--

Питання до заліку

1. Наука як система знань, основні поняття.
2. Закономірності функціонування та розвитку науки, еволюцію її розвитку.
3. Основні ознаки та характеристики наукового дослідження.
4. Основні види наукових досліджень.
5. Ефективність наукових досліджень.
6. Методологія наукових дослідження.
7. Поняття методу та методології, її різновиди та завдання.
8. Загальнонаукові принципи дослідження.
9. Методи і техніка дослідження.
10. Класифікація методів наукового пізнання.
11. Сутність теоретичних методів наукового дослідження.
12. Особливість теоретичного дослідження.
13. Порядок використання методів при здійсненні наукового дослідження.
14. Характеристика основних теоретичних методів наукового дослідження.
15. Поняття моделі та вимоги до неї.
16. Мета, випадки та вимоги до застосування цих методів при здійсненні наукового дослідження.
17. Поняття та загальна характеристика емпіричних методів наукового дослідження.
18. Надійність та валідність методів.
19. Характеристики спостереження, експерименту, опитування, тестування.
20. Допоміжні методи дослідження.
21. Система наукової інформації України та світу.
22. Інформаційна бази досліджень у галузі психології.
23. Пошук та накопичення наукової інформації.
24. Робота з джерелами інформації.

25. Дотримання принципу академічної доброчесності.
26. Стадії науково-дослідного процесу.
27. Організаційна, дослідна стадії та стадія узагальнення, апробації та реалізації наукових результатів.
28. Процедура вибору наукової проблеми, критерії її обрання.
29. Обґрунтування актуальності теми, визначення її місця в науковій проблемі.
30. Суть та складові планування наукової діяльності.
31. Кваліфікаційна робота: основні вимоги.
32. Структура та правила технічного оформлення кваліфікаційних робіт.
33. Форми презентації результатів дослідження.
34. Основні види наукових видань, їх характеристика.
35. Форми усної передачі інформації про результати наукових досліджень.
36. Захист та оцінювання кваліфікаційної роботи.
37. Презентація наукового проекту, заснована на моделі особистої ефективності.
38. Психологічні аспекти, що знижують ефективність презентації.
39. Відмінності та спільні риси емпіричних та теоретичних досліджень.
40. Загальнонаукові та конкретнонаукові принципи дослідження.

**9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ
З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЗАЛІКУ**

Денна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
За виконання контрольних робіт (завдань)			
1.2. Підготовка контрольних робіт	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка контрольних робіт (завдань)	10
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	5
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота здобувача)			
1.4. Підготовка доповіді (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів доповіді (есе)	5
1.5. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль залік			50
Всього балів			100

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ (для заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «зараховано» (А) – від 90 до 100 балів. Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та практичних заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, виконав завдання до самостійної роботи, презентував доповідь (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- «зараховано» (В) – від 82 до 89 балів. Здобувач володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та практичних заняттях, виконав завдання до самостійної роботи, презентував доповідь (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- «зараховано» (С) – від 74 до 81 балів. Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність виконаних завдань до самостійної роботи, доповіді (есе) та активність у науково-дослідній роботі;
- «зараховано» (D) – від 64 до 73 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та практичних заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується виконання завдань до самостійної роботи, доповіді (есе);
- «зараховано» (E) – від 60 до 63 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та практичних заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, не всі завдання до самостійної роботи виконано у повному обсязі.
- «не зараховано» (FX) – від 35 до 59 балів. Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
- «не зараховано» (F) – від 0 до 34 балів. Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою
		залік
90-100 (10-12)	A	зараховано
82-89 (8-9)	B	
74-81(6-7)	C	
64-73 (5)	D	
60-63 (4)	E	
35-59 (3)	FX	не зараховано
1-34 (2)	F	

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: Аперта, 2019. 492 с.
2. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Організація наукових досліджень: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2017. 136 с.
3. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Організація наукових досліджень: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2017. 136 с.
4. Юрченко С. О., Юрченко О. Є. Основи наукових досліджень. Харків, 2017. 203 с.
5. Туриніна О. Л. Методологія та методи психологічного дослідження: навч.-метод. посіб. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 206 с.

Допоміжна

1. Бочелюк В.Й. Методика та організація наукових досліджень з психології. К.: ЦУЛ, 2019. 360 с.
2. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень: Навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
3. Вегеш М. Основи наукових досліджень. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2022. 74 с.
4. Конверський А. Основи методології та організації наукових досліджень. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 350 с.
5. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: Аперта, 2019. 492 с.
6. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.
7. Носенко Е.Л., Салюк М.А. Методика та організація наукових досліджень. Методичний посібник / за ред. Е.Л. Носенко. Дніпропетровськ: Інновація, 2014. 46 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Міжнародного гуманітарного університету: офіційний сайт. URL: https://mgu.edu.ua/science_library
2. Бібліотека Університету Ушинського: офіційний сайт. URL: <https://library.pdpu.edu.ua>

3. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: офіційний сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Одеська національна наукова бібліотека: офіційний сайт. URL: <http://odnb.odessa.ua/>